

International Science Group

ISG-KONF.COM

XXVII

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE**

**"MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC NOTES. THEORY,
METHODOLOGY AND PRACTICE"**

**Prague, Czech Republic
July 12 - 15, 2022**

ISBN 979-8-88722-622-4

DOI 10.46299/ISG.2022.1.27

ОПЕРАТИВНІ ОБЛІКИ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Албул Сергій Володимирович

Професор кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Одеського державного університету
внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, професор

Відповідно до чинного законодавства завданням оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави [2]. У свою чергу, якісне інформаційно-аналітичне забезпечення, зокрема використання оперативних обліків, сприятиме реалізації вказаних завдань.

Значимість оптимально організованого інформаційно-аналітичного забезпечення полягає в тому, що воно сприяє прийняттю найбільш доцільних управлінських рішень на всіх рівнях, що є однією з головних умов підвищення ефективності діяльності суб'єктів ОРД. На сьогодні інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності має відповідне нормативне врегулювання. Чинний Закон України «Про Національну поліцію» у ст. 25 закріплює, що Національна поліція здійснює інформаційно-аналітичну діяльність виключно для реалізації своїх повноважень. При цьому Національна поліція в рамках інформаційно-аналітичної діяльності: 1) формує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ; 2) користується базами (банками) даних Міністерства внутрішніх справ та інших державних органів; 3) здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу; 4) здійснює інформаційну взаємодію з іншими державними органами України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями [3].

У свою чергу, відповідно до п. 18 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», підрозділи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, мають право створювати і застосовувати автоматизовані інформаційні системи [2]. Відомчі нормативно-правові акти МВС України закріплюють, що інформаційно-аналітичне забезпечення ОРД – це передбачена законодавством України система запроваджених заходів, спрямованих на збір, узагальнення, аналіз, зберігання та використання інформації, у тому числі обмеженого доступу, що має значення для вирішення завдань цієї діяльності в інтересах досудового слідства, безпеки громадян, суспільства і держави [1, с. 83].

В Національній поліції створюються відповідні оперативні обліки для систематизації матеріалів, одержаних у результаті оперативно-розшукової діяльності. В літературі оперативні обліки визначаються як система реєстрації, накопичення, класифікації, зберігання та використання даних про осіб, предмети, події за їх прикметами та ознаками, призначена для ефективного забезпечення оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів, яка складається з автоматизованих інформаційно-пошукових систем, картотек, оперативно-розшукових справ, справ контрольно-наглядового провадження та інших документів оперативно-розшукового та довідкового призначення. До оперативних обліків належать оперативно-розшукові, оперативно-профілактичні та оперативно-довідкові [1, с. 84]. Крім цього, деякі фахівці під оперативними обліками розуміють спеціалізовані банки даних про осіб, предмети, факти (події) та справи [4, с. 118]. До оперативних обліків належать:

- відомчі та міжвідомчі централізовані оперативно-розшукові, оперативно-профілактичні та оперативно-довідкові обліки, реалізовані у вигляді банків даних в автоматизованих інформаційних системах, доступних для користування оперативними підрозділами всіх рівнів;
- регіональні та місцеві обліки оперативних підрозділів, реалізовані у вигляді інформаційних систем, ручних картотек, справ, журналів;
- архіви оперативно-розшукових справ та інших довідкових документів оперативного характеру.

До інших обліків належать обліки загального користування, а саме, банки даних криміналістичної, кримінологічної, адміністративної, статистичної та іншої інформації, які формуються в системі МВС України (доступ до цих банків даних, крім оперативних підрозділів, мають також адміністративна служба міліції, інші зацікавлені служби системи МВС України та інших правоохоронних органів).

Головне призначення оперативних обліків полягає у тому, що вони забезпечують:

- проведення оперативно-розшукових, пошукових та інших заходів з виявлення, запобігання та розкриття кримінальних правопорушень;
- зберігання оперативно-розшукової інформації протягом тривалого часу;
- недопущення повторного зберігання оперативно-розшукової інформації, яка вже зберігається у банках даних правоохоронних органів;
- можливість своєчасного використання раніше отриманих відомостей отриманими різними підрозділами з різним рівнем допуску;
- організацію ефективної взаємодії оперативних підрозділів між собою, а також іншими підрозділами та правоохоронними органами;
- запобігання призначенню осіб, які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень на посади, робота на яких пов'язана із документами, що становлять державну таємницю [4, с. 121].

При цьому, як засіб оперативно-розшукової діяльності, використання оперативних обліків має на меті:

- підвищення ефективності протидії злочинності;

- створення умов для оперативної обізнаності працівників, які безпосередньо займаються профілактикою та виявленням злочинів;
- формалізацію необхідної взаємодії між службами та підрозділами Національної поліції;
- своєчасне реагування та вжиття попереджувальних заходів, спрямованих на недопущення вчинення кримінальних правопорушень певним колом осіб;
- отримання відомостей для оперативного реагування на заяви та повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення, інші події, у яких убачаються їх ознаки;
- профілактичну роботу з криміногенною категорією громадян та особами, які перебувають на обліках Національної поліції України;
- контроль за оперативно-службовою діяльністю служб і підрозділів Національної поліції України [1, с. 85].

Крім цього, важливим завданням оперативних обліків є виявлення латентних процесів, які протікають у злочинному середовищі, а також тенденцій їх розвитку, на підставі яких здійснюється моделювання ймовірних оперативно-тактичних ситуацій та прогнозування оперативної обстановки, виявлення ризиків, що дозволяє приймати оптимальні управлінські рішення.

Слід наголосити, що у комплексному використанні сил та засобів оперативно-розшукової діяльності застосування оперативних обліків відіграє суттєву роль у протидії злочинності.

Список літератури:

1. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О. Єгоров, та ін.; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.
2. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення 12.06.2022).
3. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення 12.06.2022).
4. Шендрик В.В. Теорія і практика попередження злочинів оперативними підрозділами ОВС України : монографія. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2012. 420 с.